

Передача в управління наявних підприємств та корпоративних прав

Закон України «Про запобігання корупції» не встановлює заборону володіти корпоративними правами чи підприємствами та не вимагає їх відчуження або іншим чином позбутися статусу учасника господарської організації. Зокрема, йдеться лише про необхідність їх передачі в управління. Така передача здійснюється в один із способів, визначених частиною другою, третьою статті 36 Закону України «Про запобігання корупції» (далі – Закон). Відповідно до частини другої, третьої статті 36 Закону, передача підприємств та корпоративних прав здійснюється шляхом укладання договору управління майном із суб'єктом підприємницької діяльності, крім договору управління цінними паперами та іншими фінансовими інструментами. Така вимога стосовно суб'єктності управителя майна зумовлена нормами статті 1033 Цивільного кодексу України (далі – ЦКУ). Таким чином, передача корпоративних прав чи підприємств в управління фізичній особі, яка не зареєстрована в установленому порядку як підприємець, або ж юридичній особі, що не здійснює підприємницьку діяльність, не свідчить про виконання вимог Закону та тягне за собою встановлену відповідальність.

Законодавством не передбачено інших шляхів передачі в управління наявних підприємств чи корпоративних прав, окрім як укладання відповідного договору, тому при наданні доручень або довіреностей іншій особі на управління корпоративними правами вимоги Закону залишатимуться невиконаними.

Згідно з частиною п'ятою статті 1033 ЦКУ, договір про управління майном не тягне за собою переходу права власності до управителя на передане в управління майно. Тобто, передача в управління належних особі корпоративних прав та підприємства, у зв'язку з призначенням (обранням) її на посаду шляхом укладання договору управління майном, не потребує попередньої згоди загальних зборів учасників товариства та не надає таким учасникам переважного права на його укладання.

Разом з тим, у ситуації, коли особа задля уникнення конфлікту інтересів у зв'язку з наявністю корпоративних прав, все ж таки вирішила їх позбутися, зокрема, шляхом виходу зі складу учасників, слід звернути увагу на наступне. З 17 червня 2018 року набув чинності Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», у відповідності до частини п'ятої статті 24 якого, учасник вважається таким, що вийшов з товариства, починаючи з дня державної реєстрації його виходу. Таким чином, до моменту внесення відповідних змін у Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, таким особам у встановлений Законом строк необхідно вжити заходів щодо передачі в управління наявних корпоративних прав. Тому надання заяви про вихід зі складу учасників господарського товариства не свідчить про те, що особа позбавилась своїх корпоративних прав та відповідно не повинна виконувати вимоги статті 36 Закону. Не слід забувати також про те, що відповідно до статті 104 ЦКУ юридична особа може бути припиненою в результаті реорганізації, що передбачає її злиття, приєднання, поділ, перетворення або ліквідацію. При цьому юридична особа буде вважатися припиненою з дня внесення до єдиного державного реєстру відповідного запису.

Задля уникнення помилок потрібно враховувати, що перебування господарської організації в процесі припинення за рішенням засновників (учасників) не позбавляє останніх корпоративних прав, зокрема, права на отримання

активів у разі ліквідації та права управління, оскільки учасники господарської організації можуть прийняти рішення про відміну рішення щодо припинення юридичної особи, крім того, в більшості випадків саме засновники (учасники) входять до складу ліквідаційної комісії.

Звертаємо увагу, що нормами статті 36 Закону не встановлено обов'язку нотаріально посвідчувати сам договір управління майном, проте на практиці існують випадки, коли деякі нотаріуси, з посиланням на частину другу статті 75 Закону України «Про нотаріат» та пункт 3.3 глави 7 «Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України», затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 22 лютого 2012 року №296/5, відмовляються засвідчувати дійсність копії договору, який укладено без нотаріального засвідчення справжності підписів фізичних осіб на ньому. Тобто слід враховувати цей правовий нюанс до моменту укладання договору та завчасно вчинити дії, які дозволять у подальшому повністю виконати вимоги частини п'ятої статті 36 Закону. При цьому нагадуємо, що належним підтвердженням факту виконання особою вимог статті 36 Закону є надання нотаріально звіреної копії договору, а не іншого документа, який, у тому числі, також може бути посвідчений нотаріусом. Зокрема, траплялись випадки, коли особа посвідчувала у нотаріуса заяву про передачу в управління корпоративних прав, вважаючи при цьому, що виконала вимоги Закону. Крім того, з метою підтвердження своєчасної передачі в управління підприємств чи корпоративних прав, до письмового повідомлення Національного агентства з питань запобігання корупції (далі – НАЗК) доречно додавати належним чином завірену копію рішення про призначення на посаду.

При визначені дати повідомлення до НАЗК про передачу підприємств та корпоративних прав в управління, як і у випадку зі строком такої передачі, слід брати до уваги положення статей 253 та 254 ЦКУ. Зокрема, під одностороннім строком повідомлення слід розуміти день наступний за днем, коли особа передала належні їй підприємства чи корпоративні права, а строк передачі обраховувати з наступного календарного дня після призначення (обрання) на посаду. Якщо ж останній день строку припадає на вихідний, святковий або інший неробочий день, цим днем слід вважати перший за ним робочий. Письмове повідомлення до НАЗК, здане до установи зв'язку або вкинуте до скриньки для вхідної кореспонденції НАЗК до закінчення останнього дня строку, вважаються такими, що подані своєчасно.

На час виконання особою функцій держави є доцільним не втручатись в здійснення управління правами, якими наділений установник у зв'язку з володінням підприємством чи корпоративними правами. Водночас особа може здійснювати контроль за виконанням вимог договору без втручання в таке управління. При цьому договір не повинен передбачати надання будь-яких доручень управителю, пов'язаних з виконанням ним договору, оскільки такі обставини, за певних умов, можуть послугувати виникненню конфлікту інтересів (наприклад, укласти певні правочини).

Вимоги статті 36 Закону мають превентивний характер та не є заходом врегулювання конфлікту інтересів. Таким чином, навіть у зв'язку з передачею в управління корпоративних прав чи підприємств, посадова особа юридичної особи публічного права зобов'язана виконувати вимоги статті 28 Закону, тобто, повідомляти про виникнення конфлікту інтересів та утримуватись від вчинення дій (прийняття рішень) на користь юридичної особи, власником якої він є.